

УДК 159.923:377.4:371.113

Карамушка Л.М., Вознюк А.В.

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОГО СПЕЦКУРСУ «ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ КЕРІВНИКІВ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ В ОСВІТНІХ ОКРУГАХ»

Карамушка Л.М., Вознюк А.В. Зміст та структура навчального спецкурсу «Формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах». У статті обґрунтовано мету та завдання навчального спецкурсу. Визначено структуру та обсяг навчального спецкурсу, який включає два розділи. Показано, що спецкурс розроблено для очної та очно-дистанційної форми підвищення кваліфікації керівників освітніх організацій у системі післядипломної педагогічної освіти. Представлено загальний дизайн лекцій, практичних занять та програми особистісно-професійного зростання керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Ключові слова: освітній округ, управління педагогічними працівниками в освітніх округах, психологічна підготовка керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах, навчальний спецкурс.

Карамушка Л.Н., Вознюк А.В. Содержание и структура учебного спецкурса «Формирование психологической готовности руководителей к управлению педагогическими работниками в образовательных округах». В статье обоснованы цели и задачи учебного спецкурса. Определены структура и объем учебного спецкурса, который включает два раздела. Показано, что спецкурс разработан для очной и очно-дистанционной формы повышения квалификации руководителей образовательных организаций в системе последипломного педагогического образования. Представлен общий дизайн лекций, практических занятий и программы личностно-профессионального роста руководителей к управлению педагогическими работниками в образовательных округах.

Ключевые слова: образовательный округ, управление педагогическими работниками в образовательных округах, психологическая подготовка руководителей к управлению педагогическими работниками в образовательных округах, учебный спецкурс.

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються в нашій країні, не можуть не вплинути на зміни освітніх потреб її громадян. Сьогодні, як ніколи, виникла потреба в якійсь освіті, основним показником якої є підготовка випускника з відповідними професійно-орієнтованими компетенціями. Однак зростання малокомплектних шкіл, низький рівень їхнього ресурсного забезпечення (педагогічні працівники, матеріально-технічна база, навчально-методичне забезпечення тощо) призвели до неефективності функціонування таких шкіл. Тому виникла нагальна потреба у створенні нової структури сільської освітньої мережі, за якої кожен учень мав би можливість, незалежно від місця проживання, одержати якісні освітні послуги відповідно до його здібностей та інтересів. Такою структурною одиницею, надзвичайно дієвою і прогресивною, як засвідчує досвід інших держав, є освітні округи. Однак, слід зазначити, що успішність функціонування освітнього округу в першу чергу залежить від компетентності керівника освітньої організації, від рівня його професійної підготовки як до управління освітнім округом в цілому, так і до роботи з педагогічними працівниками. Одним із можливих шляхів розв'язання цієї проблеми є вдала психологічна підготовка керівників до успішного управління педагогічними працівниками в освітніх округах у системі післядипломної педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На основі аналізу наукової літератури можна стверджувати, що останнім часом значна кількість досліджень була присвячена загальним питанням підвищення кваліфікації керівників освітніх організацій у системі післядипломної педагогічної освіти, таким як: визначення змісту та структури загальної психологічної

готовності керівників закладів середньої освіти до управління (Л. Карамушка) [21]; розвиток професіоналізму управлінської діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти (Т. Сорочан) [44]; зростання психологічної компетентності керівника освітньої організації у процесі підвищення кваліфікації (І. Сингаївська) [43]; особливості управління підвищенням кваліфікації керівників загальноосвітніх навчальних закладів сільської місцевості (Р. Зуб'як) [18] та ін.

У свою чергу необхідно зазначити, що деякі вчені займалися питаннями розвитку лише окремих компонентів психологічної готовності керівників освітніх організацій у системі післядипломної педагогічної освіти. Таких, наприклад, як: розвиток професійних умінь керівника школи в системі післядипломної освіти (Л. Пермінова) [38]; зміст, форми і методи роботи з розвитку управлінських умінь керівників дошкільних навчальних закладів у системі підвищення кваліфікації (Т. Махиня) [33]; соціально-психологічні умови особистісного розвитку керівників закладів середньої освіти у процесі підвищення кваліфікації (О. Бондарчук) [3]; особливості формування мотивації професійного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів в умовах очно-дистанційного навчання (Д. Рождественська) [42]; методологічні аспекти зростання професійного потенціалу керівників загальноосвітніх навчальних закладів (О. Ворон) [11] та ін.

Низку робіт було присвячено проблемі формування культури керівників у системі післядипломної педагогічної освіти, а саме: формуванню психологічної культури керівників загальноосвітніх шкіл у системі післядипломної освіти (Г. Кот) [25]; розвиткові управлінської культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в процесі підвищення кваліфікації (С. Королук) [23].

Слід відмітити, що деякі вчені наголошували на важливості розвитку комунікативності керівників освітніх організацій у системі післядипломної педагогічної освіти, зокрема, розвитку комунікативної компетентності керівників освітніх організацій у системі післядипломної освіти (С. Жарая, В. Малюська) [16]; психологічних умовах підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до управлінського спілкування (О. Брюховецька) [5].

Огляд наукових досліджень свідчить про те, що науковці ґрунтовно цікавлять питання психологічної готовності керівників освітніх організацій до певних напрямів управлінської діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти, а саме: зміст і складові психологічної підготовки керівників та персоналу освітніх організацій до роботи з обдарованими дітьми в умовах післядипломної педагогічної освіти (Н. Пінчук) [40]; психологічна підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів до взаємодії зі шкільною психологічною службою (І. Овдієнко) [35]; формування психологічної готовності заступника директора школи до взаємодії з учителями в умовах конфлікту (Т. Дзюба) [15]; психологічна підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів до формування позитивного іміджу освітньої організації (М. Фадєєва) [47] та ін.

Що ж до проблеми формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах в системі післядипломної педагогічної освіти, то вона раніше не вивчалася і потребує детального вивчення.

У наших попередніх дослідженнях розкрито психолого-організаційні особливості управління педагогічними працівниками в освітніх округах [7]; розроблено модель психологічної підготовки керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах [9]; визначено умови формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах [10]. Також досліджено стан розробки проблеми формування психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками в системі післядипломної педагогічної освіти [8]. Разом із тим, залишається не вивченим питання, яке стосується розкриття змісту та структури навчального спецкурсу «Формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

Мета статті – визначити зміст та структуру навчального спецкурсу «Формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Організаційною формою підвищення кваліфікації керівників освітніх організацій у системі післядипломної педагогічної освіти з означеної проблеми може стати навчальний спецкурс «Формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

Мета спецкурсу: розкрити психологічні особливості управління педагогічними працівниками в освітніх округах та психологічну готовність керівників до успішного його проведення.

Завдання спецкурсу:

1) отримання нових знань про інноваційний підхід до управління педагогічними працівниками в освітніх округах та усвідомлення керівниками значущості його запровадження в таких об'єднаннях;

2) оволодіння керівниками знаннями щодо психологічної готовності до управління педагогічними працівниками в освітніх округах та системи чинників, що впливають на цей процес;

3) опанування керівниками діагностичним інструментарієм основних складових управління педагогічними працівниками в освітніх округах (підбір, відбір педагогічних працівників; адаптація педагогічних працівників; оцінка педагогічних працівників; професійне навчання педагогічних працівників; особистісно-професійне зростання педагогічних працівників) та психологічної готовності до його здійснення;

4) аналіз керівниками власних особистісних характеристик, переважаючих потреб і ціннісних орієнтацій для здійснення процесу управління педагогічними працівниками в освітніх округах та визначення психологічних умов щодо їхнього вдосконалення та розвитку;

5) оволодіння керівниками первинними вміннями підбору організаційних форм й методів для успішного здійснення процесу управління педагогічними працівниками в освітніх округах та розвитку складових психологічної готовності до такого процесу.

Структура спецкурсу «Формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах» включає два розділи та визначається за таким загальним планом (табл. 1).

Обсяг та організаційна форма спецкурсу. Програмний матеріал спецкурсу розраховано на 54 академічних години, з яких: 14 акад. год. – лекційні заняття; 24 акад. год. – практичні заняття; 16 акад. год. – самостійна робота.

Спецкурс розроблено для очної та очно-дистанційної форми підвищення кваліфікації керівників освітніх організацій у системі післядипломної педагогічної освіти. Так, очно-дистанційна форма передбачає проведення двох очних сесій (настановної та контрольно-залікової), тривалістю п'ять днів кожна, та міжсесійного періоду (дистанційний етап для самостійної роботи протягом 4 тижнів). На очному етапі планується по 7 лекційних та практичних занять: під час настановної сесії по 3 лекційних та практичних заняття, кожне з яких складає 2 години, а під час контрольно-залікової сесії по 4 лекційних та практичних заняття, із них по 2 години виділяється на лекційні заняття і по 4 години – на практичні заняття. Крім того, в структурі спецкурсу 2 години відводиться на презентацію програми особистісно-професійного зростання керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах. На дистанційному етапі слухачі будуть виконувати спеціальні індивідуальні домашні завдання, що дозволить їм успішно виконати завдання під час практичних занять. Обсяг самостійної роботи складає 16 годин.

Стосовно очної форми, необхідно зазначити, що така форма передбачає проведення по 7 лекційних та практичних занять протягом 4 тижнів, 2 години для презентації програми особистісно-професійного зростання керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах. Також 16 годин відводиться на самостійну роботу.

**Структура спецкурсу
«Формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах»**

№ з/п	Назва тем змістовних розділів	Форма занять, кількість годин			
		Усього	Лекційне заняття	Практичне заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Психологічний аналіз управління педагогічними працівниками в освітніх округах					
1	Тема 1. Сутність управління педагогічними працівниками в освітніх округах та роль керівника в такому процесі	4	2	2	2
2	Тема 2. Інноваційний підхід до управління педагогічними працівниками в освітніх округах	6	2	2	2
Розділ 2. Особливості психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах					
3	Тема 3. Психологічна готовність керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах та основні чинники її становлення	6	2	2	2
4	Тема 4. Особистісний компонент психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах	8	2	4	2
5	Тема 5. Мотиваційний компонент психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах	8	2	4	2
6	Тема 6. Когнітивний компонент психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах	8	2	4	2
7	Тема 7. Операційно-діяльнісний компонент психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах	8	2	4	2
Розробка програми особистісно-професійного зростання керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах та її презентація		6		2	2
Усього		54	14	24	16

Загальний дизайн спецкурсу

Розділ 1

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ В ОСВІТНІХ ОКРУГАХ

Тема 1. Сутність управління педагогічними працівниками в освітніх округах та роль керівника в такому процесі.

Лекційне заняття 1.1. Сутність управління педагогічними працівниками в освітніх округах та роль керівника в такому процесі.

Питання для обговорення:

1. Визначення та особливості управлінської діяльності керівників в освітніх округах.
2. Основні напрями управлінської діяльності керівників в освітніх округах.
3. Управління педагогічними працівниками як один із напрямів управлінської діяльності керівників в освітніх округах.

Література: [6; 26; 27; 29; 30; 34; 36; 45; 49].

Практичне заняття 1.2. Специфіка управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

1. *Метод незавершених речень* (з подальшим груповим обговоренням): «Управлінська діяльність...», «Управління педагогічними працівниками...».

2. *Групова дискусія:* «Які є загальні та специфічні особливості управлінської діяльності в освітніх округах керівників порівняно з іншими видами діяльності?».

3. *Індивідуальне рефлексивне завдання* (з подальшим груповим обговоренням) (*письмовий варіант*): «Виберіть за значущістю для Вас виокремлені складові управлінської діяльності в освітніх округах та позначте їх відповідним цифровим номером».

4. *Робота в малих групах та презентація виконання завдання з елементами дискусії:* «Об'єднайте складові управлінської діяльності в освітніх округах у певні групи і надайте їм відповідні назви».

5. *Міні-лекція з використанням мультимедійної презентації:* «Сутність, особливості та основні напрями управлінської діяльності керівників в освітніх округах».

Тема 2. Інноваційний підхід до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Лекційне заняття 2.1. Сутність інноваційного підходу до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Питання для обговорення:

1. Порівняльний аналіз традиційного та інноваційного підходів до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

2. Психолого-організаційні особливості інноваційного підходу до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

3. Сутність та специфіка складових управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Література: [7; 12; 20; 24; 28; 31; 41; 48].

Практичне заняття 2.2. Особливості інноваційного підходу до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

1. *Індивідуальне проблемне завдання* (з наступним груповим обговоренням): «На прикладі власного навчального закладу проаналізуйте, як здійснюється управління педагогічними працівниками в освітніх округах. Визначте плюси та мінуси такого процесу».

2. *Групова дискусія:* «З якою метою здійснюється управління педагогічними працівниками в освітніх округах?».

3. *Робота в малих групах та презентація виконання завдання з елементами дискусії*:* «Враховуючи результати домашнього завдання, розробити алгоритм роботи з педагогічними працівниками в освітніх округах». *Під час обговорення звернути увагу, якому підходу (традиційному чи інноваційному) віддають перевагу керівники у процесі управління педагогічними працівниками.

4. *Робота в парах* (з наступним груповим обговоренням): «Які організаційні форми й методи Ви використовуєте для успішної реалізації інноваційних складових управління педагогічними працівниками в освітніх округах?».

5. *Міні-лекція з використанням мультимедійної презентації:* «Сутність та особливості інноваційного підходу до управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

6. Домашнє завдання:

1 частина (виконання завдання до проведення практичного заняття):

1.1. Індивідуальне рефлексивне завдання (письмовий варіант): «Проаналізуйте та здійсніть ранжування складових управління педагогічними працівниками в освітніх округах за ступенем їхньої значущості для Вас особисто».

2 частина (виконання завдання після проведення практичного заняття):

2.1. Здійснити детальний аналіз складових управління педагогічними працівниками в освітніх округах та на основі інноваційного підходу визначити шляхи їхнього вдосконалення.

Розділ 2

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ КЕРІВНИКІВ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ В ОСВІТНІХ ОКРУГАХ

Тема 3. Психологічна готовність керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах та основні чинники її становлення.

Лекційне заняття 3.1. Психологічна готовність керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах: сутність та чинники становлення.

Питання для обговорення:

1. Особливості структури психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

2. Характеристика змісту психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

3. Система чинників, які впливають на успішність психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Література: [1; 13; 16; 17; 19; 23; 35; 40; 47].

Практичне заняття 3.2. Зміст і структура психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

1. *Метод незавершених речень (з подальшим груповим обговоренням):* «Психологічна готовність ...»; «Психологічна готовність керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах ...».

2. *Індивідуальне рефлексивне завдання (з подальшим груповим обговоренням) (письмовий варіант):* «Виберіть за значущістю для Вас виокремлені компоненти психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах та позначте їх відповідним цифровим номером».

3. *Міні-лекція з використанням мультимедійної презентації:* «Зміст і структура психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

4. *Групова дискусія:* «Які чинники можуть впливати на психологічну готовність керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах?»

5. *Міні-лекція з використанням мультимедійної презентації:* «Основні групи чинників, які впливають на успішність психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

6. Домашнє завдання:

1 частина (виконання завдання до проведення практичного заняття):

1.1. Індивідуальне рефлексивне завдання (письмовий варіант): «Виокреміть основні чинники, які більшою мірою впливають на Ваш рівень психологічної підготовки до управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

2 частина (виконання завдання після проведення практичного заняття):

2.1. Психологічний практикум: «Визначте рівень розвитку внутрішніх (психологічних) чинників Вашої освітньої організації та вкажіть, яким чином вони впливають на успішність управління педагогічними працівниками в освітніх округах (організаційний розвиток; організаційна культура; соціально-психологічний клімат).

Тема 4. Особистісний компонент психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Лекційне заняття 4.1. Зміст та структура особистісного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Питання для обговорення:

1. Зміст і структура особистісного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.
2. Основні групи особистісних характеристик керівників до успішного управління педагогічними працівниками в освітніх округах.
3. Визначення та різновиди потенціалів керівників для успішного здійснення управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Література: [3; 5; 7; 14; 26; 39; 46; 48].

Практичне заняття 4.2. Розвиток особистісних характеристик керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

1. *«Мозковий штурм»:* «Які особистісні характеристики повинен мати керівник для успішного здійснення управління педагогічними працівниками в освітніх округах?»

2. *Міні-лекція з використанням мультимедійної презентації:* «Зміст та структура особистісного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

3. *Індивідуальне письмове завдання (з подальшим груповим обговоренням):* «Враховуючи результати домашнього завдання, побудуйте власний психологічний профіль особистості на основі результатів рівня розвитку особистісних характеристик. Із визначених вище особистісних характеристик виберіть ті, які Ви хотіли б розвинути, вдосконалити для успішного управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

4. *Творче завдання (робота в малих групах та презентація виконання завдання з елементами дискусії:* «Побудуйте психологічний профіль особистості керівника для успішного управління педагогічними працівниками в освітніх округах. Представте у вигляді схеми чи малюнка на ватманах».

5. *Групова дискусія:* «Які організаційні форми та методи можуть сприяти розвитку особистісних характеристик керівників, необхідних для успішного управління педагогічними працівниками в освітніх округах?»

6. Домашнє завдання:

1 частина (виконання завдання до проведення практичного заняття):

1.1. Психологічний практикум: «Визначте рівень розвитку Ваших особистісних характеристик (управлінський потенціал; організаторський потенціал; лідерський потенціал; комунікативний потенціал; творчий потенціал; вольовий потенціал; стилі поведінки в конфліктній ситуації; самооцінка особистості керівника).

2 частина (виконання завдання після проведення практичного заняття):

2.1. Розробити власну програму особистісного зростання керівника (визначити організаційні форми та засоби розвитку власних особистісних характеристик керівника, необхідних для успішного управління педагогічними працівниками в освітніх округах).

Тема 5. Мотиваційний компонент психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Лекційне заняття 5.1. Зміст та структура мотиваційного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Питання для обговорення:

1. Зміст і структура мотиваційного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

2. Характеристика переважаючих потреб керівників при здійсненні процесу управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

3. Система ціннісних орієнтацій керівників щодо успішного управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Література: [4; 5; 15; 21; 25; 35; 37; 40; 42; 47].

Практичне заняття 5.2. Розвиток мотивації управлінської діяльності керівників та її значення для процесу управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

1. *Метод незавершених речень (з подальшим груповим обговоренням):* «Мотивація...»; «Мотивація управлінської діяльності...».

2. *Групова дискусія:* «Які потреби та ціннісні орієнтації повинні переважати у керівників для успішного здійснення управління педагогічними працівниками в освітніх округах?».

3. *Міні-лекція з використанням мультимедійної презентації:* «Особливості мотиваційного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

4. *Індивідуальне рефлексивне завдання (з наступним груповим обговоренням):* «Враховуючи результати домашнього завдання, виберіть потреби та ціннісні орієнтації, які б Ви хотіли розвинути, вдосконалити для успішного управління педагогічними працівниками в освітніх округах (виберіть, будь ласка, із кожної групи, поданої вище, окремо)».

5. *Робота в малих групах (з наступним груповим обговоренням):* «Визначте психологічні умови та засоби розвитку потреб та ціннісних орієнтацій, необхідних для успішного управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

6. *Домашнє завдання:*

1 частина (виконання завдання до проведення практичного заняття):

1.1. Психологічний практикум: «Визначте рівень переважаючих у Вас потреб та ціннісних орієнтацій, які сприятимуть успішному здійсненню управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

2 частина (виконання завдання після проведення практичного заняття):

2.1. Розробити власну програму вдосконалення та розвитку потреб і ціннісних орієнтацій для успішного здійснення управління педагогічними працівниками в освітніх округах (визначити організаційні форми та засоби розвитку власних потреб і ціннісних орієнтацій, необхідних для успішного управління педагогічними працівниками).

Тема 6. Когнітивний компонент психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Лекційне заняття 6.1. Зміст та структура когнітивного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Питання для обговорення:

1. Зміст і структура когнітивного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

2. Характеристика основних складових управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

3. Організаційні форми та методи для успішної реалізації складових управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Література: [7; 12; 15; 20; 21; 24; 28; 31; 41; 47; 48].

Практичне заняття 6.2. Розвиток знань керівників з проблеми управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

1. *Метод незавершених речень (з подальшим груповим обговоренням):* «Підбір, відбір педагогічних працівників...»; «Адаптація педагогічних працівників...»; «Оцінка педагогічних працівників...»; «Професійне навчання педагогічних працівників...»; «Особистісно-професійне зростання педагогічних працівників...».

2. *Групова дискусія:* «З якою метою реалізуються основні складові управління педагогічними працівниками в освітніх округах (підбір, відбір педагогічних працівників; адаптація педагогічних працівників; оцінка педагогічних працівників; професійне навчання педагогічних працівників; особистісно-професійне зростання педагогічних працівників)?».

3. *Міні-лекція з використанням мультимедійної презентації:* «Особливості когнітивного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

4. *Робота в парах (з подальшим груповим обговоренням) (письмовий варіант):* «Виберіть за значущістю для Вас виокремлені організаційні форми та методи, що сприятимуть успішній реалізації кожної складової управління педагогічними працівниками в освітніх округах, та позначте їх відповідним цифровим номером».

5. *Міні-лекція з використанням мультимедійної презентації:* «Дві основні групи організаційних форм та методів щодо успішної реалізації кожної складової управління педагогічними працівниками в освітніх округах».

6. *Домашнє завдання:*

1 частина (виконання завдання до проведення практичного заняття):

1.1. «Проаналізуйте, з якою метою та за допомогою яких організаційних форм і методів Ви здійснюєте основні складові управління педагогічними працівниками в освітніх округах? Які проблеми виникають у Вас під час реалізації кожної із складових управління педагогічними працівниками?»

2 частина (виконання завдання після проведення практичного заняття):

2.1. Розробити програму управління педагогічними працівниками, враховуючи напрям діяльності освітнього округу та стратегію його розвитку. Для розробки такої програми необхідно: визначення мети кожної зі складових управління педагогічними працівниками; підбір організаційних форм, методів й заходів, за допомогою яких буде здійснено реалізацію основних складових управління педагогічними працівниками; встановлення відповідальних осіб за виконання визначених організаційних форм, методів й заходів щодо успішного управління педагогічними працівниками.

Тема 7. Операційно-діяльнісний компонент психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Лекційне заняття 7.1. Зміст та структура операційно-діялісного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Питання для обговорення:

1. Структура операційно-діялісного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

2. Система професійних вмінь керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Література: [7; 12; 15; 20; 21; 24; 28; 31; 33; 38; 41; 47; 48].

Практичне заняття 7.2. Розвиток практичних вмінь та вдосконалення професійного досвіду керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

1. *Групова дискусія:* «Які вміння та професійний досвід повинен мати керівник для успішного управління педагогічними працівниками в освітніх округах?».

2. *Метод аналізу управлінських ситуацій під час управління педагогічними працівниками з наступним груповим обговоренням (робота в парах):* «Враховуючи результати домашнього завдання, визначте найактуальніші управлінські ситуації, з якими стикається керівник під час управління педагогічними працівниками в освітніх округах. Обґрунтуйте свій варіант рішення».

3. *Аналіз управлінських ситуацій з наступним груповим обговоренням (робота в малих групах):* «Роздаються картки з прописаними різними управлінськими ситуаціями, які стосуються основних складових управління педагогічними працівниками в освітніх округах (підбір, відбір педагогічних працівників; адаптація педагогічних працівників; оцінка педагогічних працівників; професійне навчання педагогічних працівників; особистісно-професійне зростання педагогічних працівників). Завдання: проаналізувати, за допомогою яких вмінь та професійного досвіду керівнику можливо вирішити дану управлінську ситуацію?»

4. *Домашнє завдання:*

1 частина (виконання завдання до проведення практичного заняття):

1.1. «Проаналізуйте та опишіть, з якими управлінськими ситуаціями Ви найчастіше стикаєтесь під час управління педагогічними працівниками в освітніх округах? Обґрунтуйте свій варіант рішення».

2 частина (виконання завдання до проведення практичного заняття):

2.1. Розробка програми особистісно-професійного зростання керівника до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Мета: розробити програму особистісно-професійного зростання керівника до управління педагогічними працівниками в освітніх округах на основі самоаналізу та результатів діагностичних методик.

Основні завдання:

1. Розробити власну програму особистісного зростання (визначити організаційні форми та засоби розвитку власних особистісних характеристик керівника, необхідних для успішного управління педагогічними працівниками в освітніх округах).

2. Розробити власну програму вдосконалення та розвитку потреб і ціннісних орієнтацій для успішного здійснення управління педагогічними працівниками в освітніх округах (визначити організаційні форми та засоби розвитку власних потреб і ціннісних орієнтацій, необхідних для успішного управління педагогічними працівниками).

3. Розробити програму управління педагогічними працівниками, враховуючи напрям діяльності освітнього округу та стратегію його розвитку. Для розробки цієї програми необхідно: визначення мети кожної зі складових управління педагогічними працівниками; підбір організаційних форм, методів й заходів, за допомогою яких буде здійснено реалізацію основних складових управління педагогічними працівниками; встановлення відповідальних осіб за виконання визначених організаційних форм, методів й заходів щодо успішного управління педагогічними працівниками.

Висновки. Розроблений навчальний спецкурс «Формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах», запроваджений на курсах підвищення кваліфікації керівних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти, створить умови для: отримання нових знань про інноваційний підхід до управління педагогічними працівниками в освітніх округах; аналізу особистісних характеристик, переважаючих потреб і ціннісних орієнтацій для здійснення процесу управління педагогічними працівниками в освітніх округах та визначення психологічних умов щодо їхнього вдосконалення та розвитку; оволодіння первинними вміннями підбору організаційних форм й методів для успішного здійснення процесу управління педагогічними працівниками в освітніх округах та розвитку складових психологічної готовності до такого процесу.

До **перспектив подальшого дослідження** слід віднести вивчення ефективності впровадження навчального спецкурсу (розробка критеріїв та методик дослідження).

Список використаних джерел

1. Беженар Г. Д. Психолого-педагогічні умови розвитку професійної компетентності керівника навчального закладу : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Г. Д. Беженар ; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький, 2009. – 16 с.
2. Бойко Т. И. Формирование управленческих компетенцій современного руководителя учреждения образования в ходе повышения квалификации / Т. И. Бойко // Інноваційні технології у професійному розвитку педагогічних працівників та керівників закладів освіти : тези Міжнар. наук.-практ. конф. (24–25 квітня 2012 р., м. Біла церква) / за наук. ред. В. В. Олійника (голова), Н. І. Клокар (заступника голови), М. В. Кухарева, А. Заманова, Н. С. Побірченко, Е. Р. Баграмяна, М. А. Дмитрієвої. – Біла Церква : КОПОПК, 2012. – С. 54-56.
3. Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : монографія / О. І. Бондарчук. – К. : Наук. світ, 2008. – 318 с.
4. Бондарчук О. І. Психологічні особливості мотивації професійного вдосконалення керівних кадрів освіти / О. І. Бондарчук, Л. М. Карамушка, В. М. Сич // Актуальні проблеми психології. – Том 1 : Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. Максименка С. Д., Карамушки Л. М. – К. : Міленіум, 2002. – Ч. 3. – С. 191–194.
5. Брюховецька О. В. Психологічні умови підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до управлінського спілкування : дис... канд. психол. наук : 19.00.07 / О. В. Брюховецька. – К., 2007. – 355 с.
6. Бура А. П. Організація роботи школи, як опорного закладу освітнього округу / А. П. Бура // Психолого-педагогічні проблеми розвитку особистості в сучасних соціокультурних умовах : зб. наукових праць / Вінницький обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників / за ред. А. І. Анцибора. – Вінниця : ПП Балук І. Б., 2011. – С. 40–45.

7. Вознюк А. В. Психолого-організаційні особливості управління педагогічними працівниками в освітніх округах / А. В. Вознюк // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць / [голова ред. колегії зб. Н. Є. Завацька]. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2014. – № 1 (33). – С. 117–123.
8. Вознюк А. В. Стан розробки проблеми формування психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками в системі післядипломної педагогічної освіти / А. В. Вознюк // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка [Текст]. – Вип. 121. – Т. I / [гол. ред. Носко М. О.]. – Чернігів : ЧНПУ, 2014. – С. 64–68.
9. Вознюк А. В. Модель психологічної підготовки керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах / А. В. Вознюк // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / [ред. кол. : С. Д. Максименко (гол. ред.) та ін.]. – К. : Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2015. – Т. I : Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія / за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – 2015. – Вип. 42. – С. 44–48.
10. Вознюк А. В. Умови формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах / А. В. Вознюк // Проблеми сучасної психології : збірник наукових праць ДВНЗ «Запорізький національний університет» та Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, Н. Ф. Шевченко, М. Г. Ткалич. – Запоріжжя : ЗНУ, 2015. – № 2 (8) – С. 43–48.
11. Ворон О. Методологічні аспекти зростання професійного потенціалу керівників загальноосвітніх навчальних закладів / О. Ворон // Нова педагогічна думка. – 2014. – № 4. – С. 7–10.
12. Григор'єва О. В. Готовність педагогічних працівників до інноваційної діяльності в умовах освітнього округу [Текст] / О. В. Григор'єва // Освітній простір. Глобальні, регіональні та інформаційні аспекти : науково-методичний журнал. – Чернівці : Черемош, 2012. – Вип. 10. – С. 16–24.
13. Гришина И. В. Развитие компетентности руководителей школ в процессе повышения квалификации в межкурсовой период : учеб.-метод. пособие / И. В. Гришина, Ю. В. Подзюбанова. – СПб. : С-Пб. ГУПМ, 2003. – 180 с.
14. Дерябіна Г. В. Психологічні особливості розвитку управлінського потенціалу особистості : дис... канд. психол. наук : 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Г. В. Дерябіна. – Одеса, 2008. – 204 с.
15. Дзюба Т. М. Формування психологічної готовності заступника директора школи до взаємодії з учителями в умовах конфлікту : дис... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 / Дзюба Тетяна Михайлівна. – К., 2007. – 266 с.
16. Жарая С. Б. Розвиток комунікативної компетентності керівників освітніх організацій у системі післядипломної освіти / С. Б. Жарая, В. А. Малюська // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – 2013. – Вип. 1(8). – С. 77–81.
17. Жерносек І. Професіограма директора школи нового типу: ліцею, гімназії, колегіуму / І. Жерносек // Управління освітою. – 2004. – № 92. – 63 с.
18. Зуб'як Р. М. Особливості управління підвищенням кваліфікації керівників загальноосвітніх навчальних закладів сільської місцевості / Р. М. Зуб'як // Народна освіта : електрон. наук. фах. вид. / Київ. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. кадрів, Ін-т педагогіки АПН України, Міжнар. освітній фонд ім. Ярослава Мудрого. – Біла Церква : [б. в.], 2010. – Вип. № 1(10).
19. Иванова Е. М. Системно-деятельностный подход к психологической профессиографии : дисс. на соискание ученой степени док. психол. наук : 19.00.03 : психология труда, инженерная психология, эргономика / Е. М. Иванова. – М., 2004. – 284 с.
20. Казачінер О. С. Відбір та набір персоналу для роботи у закладах освіти / О. С. Казачінер // Управління школою. – 2007. – № 30 (186). – С. 27–31.
21. Карамушка Л. М. Психологічні основи управління закладами середньої освіти : дис... докт. психол. наук : 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / Карамушка Людмила Миколаївна. – К., 2000. – 481 с.
22. Карамушка Л. М. Види інтерактивних технік та особливості їх застосування у підготовці менеджерів та працівників освіти / Л. М. Карамушка, М. П. Малигіна // Актуальні проблеми психології. Том. 1 : Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. Максименка С. Д., Карамушки Л. М. – К. : Міленіум, 2002. – Ч. 6. – С. 275–284.
23. Королюк С. В. Розвиток управлінської культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в процесі підвищення кваліфікації : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / С. В. Королюк ; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. – К., 2006. – 20 с.
24. Корольчук М. С. Теорія та практика професійного психологічного відбору / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2010. – 536 с.
25. Кот Г. М. Формування психологічної культури керівників загальноосвітніх шкіл у системі післядипломної освіти : дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Кот Галина Миколаївна. – К., 2004. – 352 с.
26. Кошова С. Використання потенціалу освітніх закладів в освітніх округах / С. Кошова // Сучасна школа України. – 2011. – № 1. – С. 3–9.
27. Кравчук О. Г. Організація освітньої діяльності в освітніх округах / О. Г. Кравчук // Завучу, усе для роботи. – 2011. – № 15–16 (63–64). – С. 8–9.

28. Крупник В. О. Особистісне зростання вчителя – золотий ключ успіху освітнього округу / В. О. Крупник. – Завучу. Усе для роботи. – 2011. – № 13–14 (61–62). – С. 6–11.
29. Кульпін П. Освітні округи як чинник модернізації управління освітою / П. Кульпін // Підручник для директора. – 2008. – № 5. – С. 49–53.
30. Макеєва Н. В. Освітній округ – реальний шлях створення рівних можливостей для отримання якісної освіти / Н. В. Макеєва // Завучу, усе для роботи. – 2011. – № 15–16(63–64). – С. 9–12.
31. Маклаков А. Г. Профессиональный психологический отбор персонала. Теория и практика : учеб. для вузов / А. Г. Маклаков. – СПб. : Питер, 2008. – 480 с.
32. Марков С. Л. Психологічні чинники управлінської компетентності менеджера / С. Л. Марков, Н. О. Омельченко // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / [ред. кол. : С. Д. Максименко (гол. ред.) та ін.] – К. : А.С.К., 2011. – Т. 1 : Організаційна психологія. Соціальна психологія. Економічна психологія / за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – 2011. – Вип. 31. – С. 69–74.
33. Махия Т. Зміст, форми і методи роботи з розвитку управлінських умінь керівників дошкільних навчальних закладів у системі підвищення кваліфікації / Т. Махия // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 3. – С. 91–96.
34. Мелешко В. Функціонування освітнього округу як механізм оновлення шкільної мережі у сільській місцевості / В. Мелешко // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2012. – Вип. 43(2). – С. 50–56.
35. Овдієнко І. М. Психологічна підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів до взаємодії зі шкільною психологічною службою : дис... канд. психол. наук : 19.00.07 / Овдієнко Ірина Михайлівна. – К., 2011. – 255 с.
36. Осадчий І. Г. Освітній округ: теоретико-технологічні засади ефективного управління / І. Г. Осадчий // Народна освіта : Електронне наукове фахове видання. – Вип. № 3(18), 2012.
37. Панчук Т. В. Мотивація вдосконалення управлінської діяльності директора школи : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / Панчук Тетяна Володимирівна ; Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. – К., 2002. – 227 с.
38. Пермінова Л. А. Розвиток професійних умінь керівника школи у системі післядипломної освіти : монографія / Л. А. Пермінова. – Херсон : Айлант, 2007. – 216 с.
39. Петровська І. Р. Щодо проблеми особистісного розвитку керівників-освітян / І. Р. Петровська // Управління в освіті : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (14–16 квітня 2011 р., Львів) / [відп. ред. Л. Д. Кизименко]. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. – С. 247–248.
40. Пінчук Н. І. Зміст і складові психологічної підготовки керівників та персоналу освітніх організацій до роботи з обдарованими дітьми в умовах післядипломної педагогічної освіти / Н. І. Пінчук // Актуальні проблеми психології : зб. наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / [ред. кол. : С. Д. Максименко (гол. ред.) та ін.]. – К. : А.С.К., 2012. – Т. 1 : Організаційна психологія. Соціальна психологія. Економічна психологія / за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – 2012. – Вип. 33. – С. 90–94.
41. Пономарьова Г. Формування педагогічної професіограми: традиції та інновації вищої школи / Г. Пономарьова // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць [За заг. ред. професора В.І. Сипченка]. – Вип. LIII. – Ч. II. – Слов'янськ : СДПУ, 2010. – С. 33–40.
42. Рождественська Д. Б. Модель формування мотивації професійного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів в умовах очно-дистанційного навчання / Д. Б. Рождественська // Актуальні проблеми психології: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія : зб. наук. праць / за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – К. : Вид-во «А.С.К.», 2010. – Т. 1. – Ч. 27. – С. 117–121.
43. Сингаївська І. В. Зростання психологічної компетентності керівника освітньої організації у процесі підвищення кваліфікації / І. В. Сингаївська // Актуальні проблеми психології / [Ред. кол. : С. Д. Максименко (гол. ред.) та ін.]. – К. : Вид-во «А.С.К.», 2009. – Т. 1 : Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. Ч. 24 / за ред. : С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – 2009. – С. 87–91.
44. Сорочан Т. М. Підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти до роботи в умовах реформування галузі / Т. М. Сорочан // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С. 50–56.
45. Стилик В. Б. Організація науково-методичної роботи з керівниками та педагогічними кадрами на етапі створення освітніх округів / В. Б. Стилик // Освітні округи як чинники модернізації регіональної системи освіти. – Черкаси: видавництво ЧОПОП, 2012. – С. 38–43
46. Суручану І. А. Вплив особистісних характеристик керівника на ефективність управлінського спілкування / І. А. Суручану // Управління закладами середньої освіти: навч. посіб. / за ред. Л. М. Карамушки. – К., 2001. – С. 110–128.
47. Фадеева М. В. Психологічні умови підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до формування позитивного іміджу освітньої організації : дис... канд. психол. наук : 19.00.07 / Фадеева Марія Володимирівна. – К., 2010. – 251 с.
48. Черняк О. В. Особистісне зростання як об'єкт психологічного аналізу / О. В. Черняк // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : Психологічні науки. – Чернігів : Вид-во ЧДПУ, 2011. – Вип. 94. – Т. 2. – С. 215–223.

49. Шарапа І. Д. Управління розвитком освітніх округів в контексті підвищення якості регіональної системи освіти / І. Д. Шарапа // Освітні округи як чинники модернізації регіональної системи освіти. – Черкаси : Вид-во ЧОІПОП, 2012. – С. 38.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Bezhenar H. D. Psykholoho-pedahohichni umovy rozvytku profesiynoyi kompetentnosti kerivnyka navchal'noho zakladu : avtoref. dys... kand. psykol. nauk: 19.00.07 / H. D. Bezhenar ; Nats. akad. Derzh. prykordon. sluzhby Ukrayiny im. B. Khmel'nyts'koho. – Khmel'nyts'ky, 2009. – 16 s.
2. Bojko T. I. Formirovanie upravlencheskih kompetencij sovremennogo rukovoditelja uchrezhdenija obrazovaniya v hode povysheniya kvalifikacii / T. I. Bojko // Innovatsiyni tekhnolohiyi u profesiynomu rozvytku pedahohichnykh pratsivnykiv ta kerivnykiv zakladiv osvity : tezy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (24–25 kvitnya 2012 r., m. Bila tserkva) / za nauk. red. V. V. Oliynka (holova), N. I. Klokar (zastupnyka holovy), M. V. Kukharyeva, A. Zamanova, N. S. Pobirchenko, E. R. Bahramyana, M. A. Dmytriyevoi. – Bila Tserkva : KOIPOP, 2012. – S. 54–56.
3. Bondarchuk O. I. Sotsial'no-psykholohichni osnovy osobystisnoho rozvytku kerivnykiv zahal'noosvitnykh navchal'nykh zakladiv u profesiyniy diyal'nosti : monohrafiya / O. I. Bondarchuk. – K. : Nauk. svit, 2008. – 318 s.
4. Bondarchuk O. I. Psykholohichni osoblyvosti motyvatsiyi profesiynoho vdoskonalennya kerivnykh kadrov osvity / O. I. Bondarchuk, L. M. Karamushka, V. M. Sych // Aktual'ni problemy psykholohiyi. – Tom 1 : Sotsial'na psykholohiya. Psykholohiya upravlinnya. Orhanizatsiyna psykholohiya : zb. nauk. prats' In-tu psykholohiyi im. H. S. Kostyuka APN Ukrayiny / za red. Maksymenka S. D., Karamushky L. M. – K. : Milenium, 2002. – Ch. 3. – S. 191–194.
5. Bryukhovets'ka O. V. Psykholohichni umovy pidgotovky kerivnykiv zahal'noosvitnykh navchal'nykh zakladiv do upravlins'koho spilkuvannya : dys... kand. psykol. nauk : 19.00.07 / O. V. Bryukhovets'ka. – K., 2007. – 355 s.
6. Bura A. P. Orhanizatsiya roboty shkoly, yak opornoho zakladu osvith'oho okruhu / A. P. Bura // Psykholoho-pedahohichni problemy rozvytku osobystosti v suchasnykh sotsiokul'turnykh umovakh : zb. naukovykh prats' / Vinnyts'kyi oblasnyy instytut pisyadyplomnoyi osvity pedahohichnykh pratsivnykiv / za red. A. I. Antsybora. – Vinnytsya : PP Balyuk I. B., 2011. – S. 40–45.
7. Voznyuk A. V. Psykholoho-orhanizatsiyni osoblyvosti upravlinnya pedahohichnymy pratsivnykamy v osvitnykh okruhakh / A. V. Voznyuk // Teoretychni i prykladni problemy psykholohiyi : zb. nauk. prats' / [holova red. kolehiyi zb. N. Ye. Zavats'ka]. – Luhans'k : Vyd-vo SNU im. V. Dalya, 2014. – № 1 (33). – S. 117–123.
8. Voznyuk A. V. Stan rozrobky problemy formuvannya psykholohichnoyi hotovnosti kerivnykiv osvitnykh orhanizatsiy do upravlinnya pedahohichnymy pratsivnykamy v systemi pisyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity / A. V. Voznyuk // Visnyk Chernihivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka [Tekst]. – Vyp. 121. – T. I / [hol. red. Nosko M. O.]. – Chernihiv : ChNPU, 2014. – S. 64–68.
9. Voznyuk A. V. Model' psykholohichnoyi pidgotovky kerivnykiv do upravlinnya pedahohichnymy pratsivnykamy v osvitnykh okruhakh / A. V. Voznyuk // Aktual'ni problemy psykholohiyi : zb. nauk. prats' Instytutu psykholohiyi im. H. S. Kostyuka NAPN Ukrayiny / [red. kol. : S. D. Maksymenko (hol. red.) ta in.]. – K. : Instytut psykholohiyi im. H. S. Kostyuka NAPN Ukrayiny, 2015. – T. I : Orhanizatsiyna psykholohiya. Ekonomichna psykholohiya. Sotsial'na psykholohiya / za red. S. D. Maksymenka, L. M. Karamushky. – 2015. – Vyp. 42. – S. 44–48.
10. Voznyuk A. V. Umovy formuvannya psykholohichnoyi hotovnosti kerivnykiv do upravlinnya pedahohichnymy pratsivnykamy v osvitnykh okruhakh / A. V. Voznyuk // Problemy suchasnoyi psykholohiyi : zbirnyk naukovykh prats' DVNZ «Zaporiz'kyi natsional'nyy universytet» ta Instytut psykholohiyi imeni H.S. Kostyuka NAPN Ukrayiny / za red. S. D. Maksymenka, N. F. Shevchenko, M. H. Tkalych. – Zaporizhzhya : ZNU, 2015. – № 2 (8) – S. 43–48.
11. Voron O. Metodolohichni aspekty zrostannya profesiynoho potentsialu kerivnykiv zahal'noosvitnykh navchal'nykh zakladiv / O. Voron // Nova pedahohichna dumka. – 2014. – № 4. – S. 7–10.
12. Hryhor'yeva O. V. Hotovnist' pedahohichnykh pratsivnykiv do innovatsiynoyi diyal'nosti v umovakh osvith'oho okruhu [Tekst] / O. V. Hryhor'yeva // Osvitniy prostir. Hlobal'ni, rehional'ni ta informatsiyni aspekty : naukovometodychnyy zhurnal. – Chernivtsi : Cheremosh, 2012. – Vyp. 10. – S. 16–24.
13. Grishina I. V. Razvitie kompetentnosti rukovoditelej shkol v processe povysheniya kvalifikacii v mezhkursovoy period : ucheb.-metod. posobie / I. V. Grishina, Ju. V. Podzjubanova. – SPb. : S-Pb. GUPM, 2003. – 180 s.
14. Deryabina H. V. Psykholohichni osoblyvosti rozvytku upravlins'koho potentsialu osobystosti : dys... kand. psykol. nauk : 19.00.01 «Zahal'na psykholohiya, istoriya psykholohiyi» / H. V. Deryabina. – Odesa, 2008. – 204 s.
15. Dzyuba T. M. Formuvannya psykholohichnoyi hotovnosti zastupnyka dyrektora shkoly do vzayemodiyi z uchytyelamy v umovakh konfliktu : dys... kand. psykol. nauk : spets. 19.00.07 / Dzyuba Tetyana Mykhaylivna. – K., 2007. – 266 s.
16. Zharaya S. B. Rozvytok komunikatyvnoyi kompetentnosti kerivnykiv osvitnykh orhanizatsiy u systemi pisyadyplomnoyi osvity / S. B. Zharaya, V. A. Malys'ka // Aktual'ni problemy derzhavnogo upravlinnya, pedahohiky ta psykholohiyi. – 2013. – Vyp. 1(8). – S. 77–81.
17. Zhernosek I. Profesiograma dyrektora shkoly novoho typu: litseyu, himnaziyi, kolehiumu / I. Zhernosek // Upravlinnya osvityu. – 2004. – № 92. – 63 s.
18. Zub'yak R. M. Osoblyvosti upravlinnya pidvyshchennyam kvalifikatsiyi kerivnykiv zahal'noosvitnykh navchal'nykh zakladiv sil's'koyi mistsevosti / R. M. Zub'yak // Narodna osvita : elektron. nauk. fakh. vyd. / Kyiv. obl. in-t pisyadyplom. osvity ped. kadrov, In-t pedahohiky APN Ukrayiny, Mizhnar. osvith'niy fond im. Yaroslava Mudroho. – Bila Tserkva : [b. v.], 2010. – Vyp. № 1(10).

19. Ivanova E. M. Sistemno-dejatel'nostnyj podhod k psihologicheskoj professiografii : diss. na soiskanie uchenoj stepeni dok. psihol. nauk : 19.00.03 : psihologija truda, inzhenernaja psihologija, jergonomika / E. M. Ivanova. – M., 2004. – 284 s.
20. Kazachiner O. S. Vidbir ta nabir personalu dlya roboty u zakladakh osvity / O. S. Kazachiner // Upravlinnya shkolyu. – 2007. – № 30 (186). – S. 27–31.
21. Karamushka L. M. Psykholohichni osnovy upravlinnya zakladamy seredn'oyi osvity : dys... dokt. psykol. nauk : 19.00.05 «Sotsial'na psykholohiya; psykholohiya sotsial'noyi roboty» / Karamushka Lyudmyla Mykolayivna. – K., 2000. – 481 s.
22. Karamushka L. M. Vydy interaktyvnykh tekhnik ta osoblyvosti yikh zastosuvannya u pidhotovtsi menedzheriv ta pratsivnykiv osvity / L. M. Karamushka, M. P. Malyhina // Aktual'ni problemy psykholohiyi. Tom. 1 : Sotsial'na psykholohiya. Psykholohiya upravlinnya. Orhanizatsiyana psykholohiya : zb. nauk. prats' In-tu psykholohiyi im. H.S. Kostyuka APN Ukrayiny / za red. Maksymenka S. D., Karamushky L. M. – K. : Milenium, 2002. – Ch. 6. – S. 275–284.
23. Korolyuk S. V. Rozvytok upravlins'koyi kul'tury kerivnyka zahal'noosvitn'oho navchal'noho zakladu v protsesi pidvyshchennya kvalifikatsiyi : avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.01 / S. V. Korolyuk ; Tsent. in-t pislyadyplom. ped. osvity APN Ukrayiny. – K., 2006. – 20 s.
24. Korol'chuk M. S. Teoriya ta praktyka profesiynoho psykholohichnoho vidboru / M. S. Korol'chuk, V. M. Kraynyuk. – K. : Nika-Tsentr, 2010. – 536 s.
25. Kot H. M. Formuvannya psykholohichnoyi kul'tury kerivnykiv zahal'noosvitnikh shkil u systemi pislyadyplomnoyi osvity : dys... kand. psykol. nauk: 19.00.07 / Kot Halyna Mykolayivna. – K., 2004. – 352 s.
26. Koshova S. Vykorystannya potentsialu osvitnikh zakladiv v osvitnikh okruhakh / S. Koshova // Suchasna shkola Ukrayiny. – 2011. – № 1. – S. 3–9.
27. Kravchuk O. H. Orhanizatsiya osvitn'oyi diyal'nosti v osvitnikh okruhakh / O. H. Kravchuk // Zavuchu, use dlya roboty. – 2011. – № 15–16 (63–64). – S. 8–9.
28. Krupnyk V. O. Osobystisne zrostannya vchytelya – zoloty klyuch uspihku osvitn'oho okruhu / V. O. Krupnyk. – Zavuchu. Use dlya roboty. – 2011. – # 13–14 (61–62). – S. 6–11.
29. Kul'pin P. Osvitni okruhy yak chynnyk modernizatsiyi upravlinnya osvitoyu / P. Kul'pin // Pidruchnyk dlya dyrektora. – 2008. – № 5. – S. 49–53.
30. Makeyeva N. V. Osvitniy okruh – real'nyy shlyakh stvorenniya rivnykh mozhlyvostey dlya otrymannya yakisnoyi osvity / N. V. Makeyeva // Zavuchu, use dlya roboty. – 2011. – № 15–16(63–64). – S. 9–12.
31. Maklakov A. G. Professional'nyj psihologicheskij otbor personala. Teoriya i praktika : ucheb. dlja vuzov / A. G. Maklakov. – SPb. : Piter, 2008. – 480 s.
32. Markov S. L. Psykholohichni chynnyky upravlins'koyi kompetentnosti menedzhera / S. L. Markov, N. O. Omel'chenko // Aktual'ni problemy psykholohiyi : zb. nauk. prats' Instytutu psykholohiyi im. H. S. Kostyuka NAPN Ukrayiny / [red. kol. : S. D. Maksymenko (hol. red.) ta in.] – K. : A.S.K., 2011. – T. I : Orhanizatsiyana psykholohiya. Sotsial'na psykholohiya. Ekonomichna psykholohiya / za red. S. D. Maksymenka, L. M. Karamushky. – 2011. – Vyp. 31. – S. 69–74.
33. Makhynya T. Zmist, formy i metody roboty z rozvytku upravlins'kykh umin' kerivnykiv doshkil'nykh navchal'nykh zakladiv u systemi pidvyshchennya kvalifikatsiyi / T. Makhynya // Nova pedahohichna dumka. – 2013. – № 3. – S. 91–96.
34. Meleshko V. Funktsionuvannya osvitn'oho okruhu yak mekhanizm onovlennya shkil'noyi merezhi u sil's'kiy mistsevosti / V. Meleshko // Psykholoho-pedahohichni problemy sil's'koyi shkoly. – 2012. – Vyp. 43(2). – S. 50–56.
35. Ovdiienko I. M. Psykholohichna pidhotovka kerivnykiv zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv do vzayemodiyi zi shkil'noyu psykholohichnoyu sluzhboyu : dys... kand. psykol. nauk : 19.00.07 / Ovdiienko Iryna Mykhaylivna. – K., 2011. – 255 s.
36. Osadchyy I. H. Osvitniy okruh: teoretyko-tekhnolohichni zasady efektyvnoho upravlinnya / I. H. Osadchyy // Narodna osvita : Elektronne naukovе fakhove vydannya. – Vyp. № 3(18), 2012.
37. Panchuk T. V. Motyvatsiya vdoskonalennya upravlins'koyi diyal'nosti dyrektora shkoly : dys. ... kand. psykol. nauk : 19.00.05 «Sotsial'na psykholohiya; psykholohiya sotsial'noyi roboty» / Panchuk Tetyana Volodymyrivna ; Tsentral'nyy in-t pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity APN Ukrayiny. – K., 2002. – 227 s.
38. Perminova L. A. Rozvytok profesiynykh umin' kerivnyka shkoly u systemi pislyadyplomnoyi osvity : monohrafiya / L. A. Perminova. – Kherson : Aylant, 2007. – 216 s.
39. Petrovs'ka I. R. Shchodo problemy osobystisnoho rozvytku kerivnykiv-osvityan / I. R. Petrovs'ka // Upravlinnya v osviti : zb. materialiv V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (14–16 kvitnya 2011 r., L'viv) / [vidp. red. L. D. Kyzymenko]. – L'viv : Vyd-vo L'vivs'koyi politekhniki, 2011. – S. 247–248.
40. Pinchuk N. I. Zmist i skladovi psykholohichnoyi pidhotovky kerivnykiv ta personalu osvitnikh orhanizatsiy do roboty z obdarovanymy dit'my v umovakh pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity / N. I. Pinchuk // Aktual'ni problemy psykholohiyi : zb. naukovykh prats' Instytutu psykholohiyi im. H. S. Kostyuka NAPN Ukrayiny / [red. kol. : S. D. Maksymenko (hol. red.) ta in.]. – K. : A.S.K., 2012. – T. I : Orhanizatsiyana psykholohiya. Sotsial'na psykholohiya. Ekonomichna psykholohiya / za red. S. D. Maksymenka, L. M. Karamushky. – 2012. – Vyp. 33. – S. 90–94.
41. Ponomar'ova H. Formuvannya pedahohichnoyi profesiohramy: tradytsiyi ta innovatsiyi vyshchoyi shkoly / H. Ponomar'ova // Humanizatsiya navchal'no-vykhovnoho protsesu : zb. nauk. prats' [Za zah. red. profesora V.I. Sypchenka]. – Vyp. LIII. – Ch. II. – Slov'yans'k : SDPU, 2010. – S. 33–40.
42. Rozhdestvens'ka D. B. Model' formuvannya motyvatsiyi profesiynoho rozvytku kerivnykiv zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv v umovakh ochno-dystantsiynoho navchannya / D. B. Rozhdestvens'ka // Aktual'ni problemy

- psykholohiyi: Orhanizatsiyna psykholohiya. Ekonomichna psykholohiya. Sotsial'na psykholohiya : zb. nauk. prats' / za red. S. D. Maksymenka, L. M. Karamushky. – K. : Vyd-vo «A.S.K.», 2010. – Т. 1. – Ch. 27. – S. 117–121.
43. Synhayivs'ka I. V. Zrostannya psykholohichnoyi kompetentnosti kerivnyka osvith'oyi orhanizatsiyi u protsesi pidvyshchennya kvalifikatsiyi / I. V. Synhayivs'ka // Aktual'ni problemy psykholohiyi / [Red. kol. : S. D. Maksymenko (hol. red.) ta in.]. – K. : Vyd-vo «A.S.K.», 2009. – Т. 1 : Orhanizatsiyna psykholohiya. Ekonomichna psykholohiya. Sotsial'na psykholohiya. Ch. 24 / za red. : S. D. Maksymenka, L. M. Karamushky. – 2009. – S. 87–91.
44. Sorochan T. M. Pidhotovka kerivnykiv zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv u systemi pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity do roboty v umovakh reformuvannya haluzi / T. M. Sorochan // Pislyadyplomna osvita v Ukraini. – 2002. – № 2. – S. 50–56.
45. Stylyk V. B. Orhanizatsiya naukovo-metodychnoyi roboty z kerivnykamy ta pedahohichnymy kadramy na etapi stvorennya osvithnikh okruhiv / V. B. Stylyk // Osvitni okruhy yak chynnyky modernizatsiyi rehional'noyi systemy osvity. – Cherkasy: vydavnytstvo ChOIPOPP, 2012. – S. 38–43
46. Suruchanu I. A. Vplyv osobystisnykh kharakterystyk kerivnyka na efektyvnist' upravlins'koho spilkuvannya / I. A. Suruchanu // Upravlinnya zakladamy seredn'oyi osvity: navch. posib. / za red. L. M. Karamushky. – K., 2001. – S. 110–128.
47. Fadyeyeva M. V. Psykholohichni umovy pidhotovky kerivnykiv zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv do formuvannya pozytyvnoho imidzhu osvith'oyi orhanizatsiyi : dys... kand. psykhol. nauk : 19.00.07 / Fadyeyeva Mariya Volodymyrivna. – K., 2010. – 251 s.
48. Chernyak O. V. Osobystisne zrostannya yak ob'ekt psykholohichnoho analizu / O. V. Chernyak // Visnyk Chernihivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka. Seriya : Psykholohichni nauky. – Chernihiv : Vyd-vo ChDPU, 2011. – Vyp. 94. – Т. 2. – S. 215–223.
49. Sharapa I. D. Upravlinnya rozvytkom osvithnikh okruhiv v konteksti pidvyshchennya yakosti rehional'noyi systemy osvity / I. D. Sharapa // Osvitni okruhy yak chynnyky modernizatsiyi rehional'noyi systemy osvity. – Cherkasy : Vyd-vo ChOIPOPP, 2012. – S. 38.

Karamushka, L.M., Voznyuk, A.V. The content and structure of the training course "Formation of psychological readiness of managers to manage teaching staff in educational districts". The article discusses the objectives, structure and scope of the training course that includes two sections. The first section, which is made up of two topics, analyzes the essence of management of teaching staff in educational districts, the role of managers in this process and the innovation approach to the management of teaching staff in educational districts. The second section, which includes five topics, deals with the features, content and personal, motivational, cognitive and activity components of managers' psychological readiness to manage teaching staff in educational districts. The authors pay much attention to the managers' personal and professional development program aimed at increasing effectiveness of teaching staff management in educational districts.

The training course is meant for full-time, part-time and distance forms of educational institution managers' training in the system of postgraduate education. The authors also discuss the general design of lectures, practical exercises, home work tasks and practical interactive techniques.

Keywords: educational district, management of teaching staff in educational districts, managers' psychological training to manage teaching staff in educational districts, special training course

Відомості про авторів

Карамушка Людмила Миколаївна, член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор, завідувачка лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ, Україна.

Karamushka, Liudmyla Mykolayivna, corresponding member, NAES of Ukraine, Dr., Prof., Head, laboratory of organizational and social psychology, G.S. Kostyuk Institute of psychology of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

E-mail: LKARAMA01@gmail.com

Вознюк Алла Вікторівна, кандидат психологічних наук, доцент, завідувачка кафедри психології Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, м. Суми, Україна.

Voznyuk, Alla Viktorivna, PhD, assoc. prof., head, dept. of psychology, Sumy Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education, Sumy, Ukraine.

E-mail: allavoznuk@ukr.net

Отримано 6 березня 2017 р.
Рецензовано 13 березня 2017 р.
Прийнято 15 березня 2017 р.